

Pojęcia kluczowe: *prawnik zagraniczny, prawo ukraińskie, Ukraina, dostęp do zawodu adwokata, rynek usług prawnych*

Andrij Kosyło

Dostęp prawników zagranicznych do wykonywania zawodu adwokata w Ukrainie

ABSTRAKT

Artykuł zawiera analizę prawa ukraińskiego w zakresie dostępu prawników zagranicznych do rynku usług prawnych w Ukrainie. W artykule przedstawiono dwie możliwości dla prawnika zagranicznego wykonywania zawodu adwokata w Ukrainie. Pierwsza to integracja z adwokaturą ukraińską poprzez złożenie egzaminu adwokackiego. Druga – na podstawie tytułu zawodowego uzyskanego w innym państwie. W artykule omówiono możliwe ograniczenia wykonywania zawodu na podstawie tytułu zawodowego uzyskanego w innym państwie, w szczególności polegające na tym, że adwokat zagraniczny może świadczyć usługi prawne wyłącznie z zakresu prawa kraju pochodzenia lub prawa międzynarodowego. Niemniej nie wyklucza to możliwości występowania przed sądami ukraińskimi we współpracy z adwokatem ukraińskim.

I. WSTĘP

Od odzyskania przez Ukrainę niepodległości w 1991 roku adwokatura ukraińska przeżyła liczne trudności. Ustawa o adwokaturze z 1992 r.¹ miała bardzo poważną wadę, mianowicie – nie przewidywała powołania organów samorządu zawodowego adwokatów. Brak organów samorządu zawodowego oraz obowiązkowych składek skutkowało tym, że w okresie lat 90. XX wieku i pierwszej dekady XX wieku ukraińska adwokatura była nieliczącą się i słabą organizacją. Powodowało to stopniowe ograniczanie uprawnień adwokatów. Słaba ustawowa pozycja adwokatury skutkowało tym, że we wszystkich rodzajach postępowań sądowych jako pełnomocnicy stron były

¹ Закон України «Про адвокатуру» від 19 грудня 1992 р., „Відомості Верховної Ради України” 1993/9, від 2.03.1993 г. Zob. poprzednią ukraińską ustawę o adwokaturze z 19.12.1992 r. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2887-12>

dopuszczane wszystkie osoby fizyczne posiadające pełną zdolność cywilnoprawną. W kraju wytworzył się równoległy rynek usług prawnych świadczonych przez osoby, których wiedza oraz cechy etyczne przez nikogo nie były weryfikowane. Przez pewien okres funkcje obrońcy w postępowaniu karnym mogła pełnić nawet osoba nieposiadająca statusu adwokata. Podstawą ku temu był wyrok Sądu Konstytucyjnego Ukrainy z 16.11.2000 r.², na mocy którego do udziału w sprawach karnych zaczęto dopuszczać jako obrońców osoby, które musiały tylko wykazać, że ukończyły wyższe studia prawnicze³.

Punktem przełomowym było uchwalenie nowej ustawy o adwokaturze i zawodzie adwokata z 5.07.2012 r.⁴ (dalej zwana „Ustawą” lub „ustawą o adwokaturze i zawodzie adwokata”), która wprowadziła organy samorządu zawodowego oraz obowiązkowe członkostwo wszystkich adwokatów w Narodowym Stowarzyszeniu Adwokatów Ukrainy⁵.

Kolejnym bardzo ważnym etapem w dziejach ukraińskiej adwokatury było wprowadzenie zmian do Konstytucji Ukrainy w ramach szeroko zakrojonej reformy wymiaru sprawiedliwości w 2016 r.⁶, w świetle których „wyłącznie adwokat występuje w imieniu innej osoby przed sądem oraz broni jej przed oskarżeniem karnym”⁷.

Regulacje prawne, na mocy których utworzono niezależny samorząd zawodowy adwokatów i ograniczono możliwość zastępstwa procesowego przez osoby niebędące adwokatami, spowodowały wzrost statusu adwokata i ograniczenie alternatywnego rynku usług prawnych. Przyczyniło się to też do wybierania przez prawników

2 Рішення Конституційного Суду України в справі Про право вільного вибору захисника від 16 листопада 2000 року, „Офіційний Вісник України” 2000/47, s. 132, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-00#Text>

3 Por. A. Kosyło, *Pomoc prawna w demokratycznym państwie prawnym: regulacje unijne, polskie oraz ukraińskie* (w:) *Ius et amicitia. Materiały Pierwszego Polsko-Ukraińskiego Forum Prawniczego*, Tarnobrzeg 2006, s. 181–187.

4 Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5.07.2012 № 5076-VI, „Офіційний вісник України” 2012/62, s. 17, від 23.08.2012 r., <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> Ustawa jest również dostępna w wersji angielskiej pod adresem: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/law-of-ukraine-on-the-bar-and-practice-of-law-new.pdf> (stan prawny wersji anglojęzycznej na 2014 r.). Na stronie Adwokatury Ukrainy pod adresem <https://unba.org.ua/foreign-advocates> można znaleźć akty prawne w języku angielskim dot. ustroju adwokatury i wykonywania zawodu adwokata na terytorium Ukrainy przez adwokatów zagranicznych.

5 Bardziej szczegółowo nt. nowej ustawy z 2012 r. zob. A. Kosyło, *Nowa ustawa o adwokaturze na Ukrainie*, „Palestra” 2013/1–2, s. 162–169.

6 A. Kosyło, *Reforma wymiaru sprawiedliwości* (w:) *Przemiany na Ukrainie po Euromajdanie*, red. L. Hurska-Kowalczyk i S. E. Serwońska, Szczecin 2017, s. 61–100.

7 Art. 131² Konstytucji Ukrainy. Zgodnie z tym przepisem ustawa może przewidywać wyjątki co do zastępstwa procesowego przed sądem w sprawach z zakresu prawa pracy, prawa ubezpieczeń społecznych, prawa wyborczego, w mało znaczących sprawach oraz co do zastępstwa osób małoletnich lub niepełnoletnich, osób ubezwłasnowolnionych częściowo lub całkowicie. Aktualny tekst Konstytucji Ukrainy zob. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text> Pojęcie „mało znacząca sprawa” oznacza m.in. sprawę, w której wartość przedmiotu sporu nie przekracza 100 minimum egzystencjalnych dla osób pracujących (ukr. – *прожитковий мінімум*) – art. 19 ukraińskiego kodeksu postępowania cywilnego. 1 minimum egzystencjalne dla osób pracujących zgodnie z ukraińską ustawą budżetową na rok 2023 stanowiło 2684 UAH, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20/print>. Czyli około 314,30 PLN zgodnie z kursem Narodowego Banku Polskiego z 22.09.2023 r. Kurs [1:0,1171] podano zgodnie z danymi Tabeli nr 184/A/NBP/2023 – <https://nbp.pl/statystyka-i-sprawozdawczosc/kursy/tabela-a/100-minimum-egzystencjalnych> = 31430,00 PLN

zagranicznych nowych form działania na terytorium Ukrainy, zgodnych z ustawą o adwokaturze i zawodzie adwokata.

Integracja Ukrainy w ramach współpracy ze Światową Organizacją Handlu oraz Unią Europejską stwarza potrzebę wprowadzenia odpowiednich mechanizmów umożliwiających sprawną obsługę międzynarodowego obrotu prawnego⁸. Standardem międzynarodowym w tym zakresie jest stworzenie możliwości świadczenia transgranicznych usług prawnych oraz wykonywania stałej praktyki przez prawników zagranicznych w innych krajach aniżeli kraj ich pochodzenia.

W prawie ukraińskim istnieją dwie możliwości wykonywania zawodu przez prawnika zagranicznego na terytorium Ukrainy. W 2006 r. w Ukrainie uchylono wymóg posiadania obywatelstwa ukraińskiego jako przesłanki wpisania na listę adwokatów⁹. Umożliwiło to wpisywanie na listę adwokatów obywateli innych państw według ogólnych zasad – tych, które obowiązują obywateli Ukrainy. Druga możliwość pojawiła się wraz z uchwaleniem w 2012 r. nowej ustawy o adwokaturze i zawodzie adwokata. Rozdział VIII Ustawy został poświęcony zagadnieniu wykonywania zawodu na terytorium Ukrainy przez adwokatów zagranicznych.

II. OGÓLNE ZASADY DOSTĘPU DO ZAWODU ADWOKATA

Zgodnie z art. 6 Ustawy o adwokaturze i zawodzie adwokata, adwokatem może zostać osoba fizyczna, która:

- ukończyła wyższe studia prawnicze w Ukrainie lub za granicą uznane w Ukrainie,
- włada językiem urzędowym na poziomie przewidzianym w ustawie o zapewnieniu funkcjonowania języka ukraińskiego jako urzędowego,
- posiada co najmniej dwuletnie doświadczenie pracy w zawodzie prawniczym,
- złożyła egzamin adwokacki,
- odbyła staż adwokacki,
- złożyła ślubowanie adwokata Ukrainy oraz
- otrzymała świadectwo o prawie wykonywania zawodu adwokata¹⁰.

8 Рог. В. С. Гончаренко, *Членство України в СОТ як міжнародноправова передумова здійснення професійної діяльності іноземними адвокатами на її території*, „Вісник кримінального судочинства” 2016/2, s. 136–143.

9 Zob.: Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про адвокатуру» від 16 листопада 2006 року, „Відомості Верховної Ради України” (ВВР) 2007/2, s. 12, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/355-16#Text>

10 Zob. *Komentarz do ukraińskiej ustawy o adwokaturze i zawodzie adwokata*, pod. red. E.L. Strelcowa, w języku ukraińskim – Науково-практичний коментар до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» / за заг. ред. Є. Л. Стрельцова; Нац. акад. прав. наук України, Півден. регіон. наук. центр., Одеса 2014, s. 323.

WYKSZTAŁCENIE

Zgodnie z ukraińską ustawą o wyższym wykształceniu, kształcenie podczas studiów wyższych odbywa się na trzech poziomach: bakałarza, magistra i doktora. Studia prawnicze w Ukrainie nie są studiami jednolitymi¹¹. Określając przesłankę „ukończenie wyższych studiów prawniczych”, Ustawa używa pojęcia „pełne wykształcenie wyższe”. Natomiast konkretyzuje tę kwestię pkt 2 Rozdziału II Regulaminu dostępu do składania egzaminu adwokackiego¹², zgodnie z którym do egzaminu adwokackiego może przystąpić osoba, która posiada tytuł magistra prawa¹³. Przesłanka ukończenia wyższych studiów prawniczych również zostaje spełniona w przypadku ukończenia wyższych studiów za granicą. Taki dyplom zagraniczny powinien być uznany w Ukrainie. Obecnie dyplom ukończenia wyższych studiów wydany w Polsce wymaga jego nostryfikacji w Ukrainie¹⁴. Natomiast nie dotyczy to dyplomów wydanych przed 20.06.2006 r.¹⁵

WŁADANIE JĘZYKIEM URZĘDOWYM

W świetle ustawy o zapewnieniu funkcjonowania języka ukraińskiego jako urzędowego z 25.04.2019 r. osoby, które pełnią określone funkcje publiczne, są zobowiązane do wykazania znajomości języka ukraińskiego, jako jedyne go języka urzędowego w Ukrainie, na określonym poziomie. Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 11 ww. ustawy do takich osób są zaliczani również adwokaci. Powinien to być poziom władania językiem C1 lub C2¹⁶.

11 Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII, «Відомості Верховної Ради» (ВВР), 2014/37–38, s. 2004, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

12 Порядок допуску до складення кваліфікаційного іспиту, порядок складення кваліфікаційного іспиту та методика оцінювання результатів складення кваліфікаційного іспиту для набуття права на заняття адвокатською діяльністю в Україні, затверджено рішенням Ради адвокатів України від 17 грудня 2013 року № 270 (редакція згідно зі змінами, внесеними рішенням від 11–12 серпня 2023 року № 71), https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2023-08-11-poryadki-71_64ef8e3b8be6c.pdf

13 Do tytułu magistra prawa również są przyrównane tytuły magistra prawa międzynarodowego lub magistra działalności organów ochrony prawa.

14 Procedura nostryfikacji dyplomów zagranicznych w Ukrainie została uregulowana w Rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki Ukrainy z 5.05.2015 r. nr 504 (ukr. Наказ Міністерства освіти і науки України від 5.05.2015 № 504 «Деякі питання визнання в Україні іноземних документів про освіту»), <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0614-15#n9>).

15 Dodatkowo zob. Protokół między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o tymczasowym uregulowaniu zagadnienia wzajemnego uznawania równoważności dokumentów ukończenia szkół średnich, szkół średnich zawodowych oraz szkół wyższych a także dokumentów o nadawaniu stopni i tytułów naukowych, sporządzony w Warszawie 18.05.1992 r. (niepublikowany), <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/umowy-dwustronne-dotyczace-uznawalnosci-wyksztalcenia>

16 Zob. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 року, «Відомості Верховної Ради» (ВВР) 2019/21, s. 81, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>

DOŚWIADCZENIE PRACY W ZAWODZIE PRAWNICZYM

Kolejną z wymienionych powyżej przesłanek dostępu do zawodu adwokata w Ukrainie jest wykazanie przez osobę ubiegającą się o wpis posiadania co najmniej 2 lat doświadczenia pracy w zawodzie prawniczym. Ustawa nie precyzuje, jakie dokładnie doświadczenie może być uznane w celu spełnienia danego wymogu. Kwestię tę pozostawiono do uregulowania przez organy samorządu zawodowego adwokatów. Zgodnie z pkt. 6 Rozdziału II Regulaminu dopuszczenia do składania egzaminu adwokackiego, za doświadczenie w zawodzie prawniczym są uznawane:

- praca w zawodzie sędziego, prokuratora, śledczego, notariusza,
- praca na stanowisku asystenta adwokata, asystenta sędziego, asystenta notariusza,
- praca na stanowisku radcy prawnego (juryskonsulta)¹⁷, kierownika działu prawnego,
- praca na stanowiskach w organach państwowych, organach samorządu terytorialnego, instytucjach, jeżeli zajmowanie takiego stanowiska wymaga posiadania wyższego wykształcenia prawniczego i uzyskania tytułu magistra prawa,
- praca na stanowisku nauczyciela akademickiego, pracownika naukowo-badawczego, jeżeli zajmowanie takiego stanowiska wymaga posiadania wyższego wykształcenia prawniczego i uzyskania tytułu magistra prawa,
- praca na stanowisku protokolanta sądowego, jeżeli zajmowanie takiego stanowiska wymaga posiadania wyższego wykształcenia prawniczego i uzyskania tytułu magistra prawa,
- studia doktoranckie,
- praca na innych stanowiskach, jeżeli zajmowanie takiego stanowiska wymaga posiadania wyższego wykształcenia prawniczego i uzyskania tytułu magistra prawa.

EGZAMIN ADWOKACKI

Egzamin adwokacki przeprowadzają izby egzaminacyjne regionalnych komisji kwalifikacyjno-dyscyplinarnych adwokatury. Regionalne komisje kwalifikacyjno-dyscyplinarne adwokatury składają się z dwóch izb: egzaminacyjnej i dyscyplinarnej i odpowiadają za przeprowadzanie egzaminów adwokackich oraz

¹⁷ W Ukrainie nie istnieje zawód radcy prawnego (ukr. юриконсулт), który by posiadał cechy właściwe dla tego zawodu w Polsce (egzamin jako przesłanka dostępu do zawodu, aplikacja radcowska, istnienie samorządu zawodowego, odpowiedzialność dyscyplinarna etc.). Za radcę prawnego tradycyjnie jest uznawany każdy absolwent prawa zatrudniony na stanowisku radcy prawnego (juryskonsulta) w instytucjach, spółkach i innych podmiotach, który prowadzi sprawy prawne tego podmiotu. Zazwyczaj juryskonsult specjalizuje się w dziedzinach prawa związanych z obsługą prawną podmiotów gospodarczych.

pociąganie adwokatów do odpowiedzialności dyscyplinarnej. Członków komisji wybiera Konferencja Adwokatów Regionu. Członkiem komisji może zostać adwokat z co najmniej pięcioletnim doświadczeniem wykonywania zawodu adwokata. Regulacje w okresie 1992–2012 przewidywały, że do składu komisji kwalifikacyjno-dyscyplinarnych wchodziło nie tylko adwokaci, ale również sędziowie, przedstawiciele Ministra Sprawiedliwości oraz samorządu terytorialnego. Z dwudziestu członków komisji dziewięciu nie było adwokatami. Natomiast nowa regulacja przewiduje, że do składu komisji wchodzi wyłącznie adwokaci. Ciekawy wydaje się fakt, że obecne regulacje ukraińskie przypominają polskie z okresu przed nowelizacją ustawy prawo o adwokaturze w 2005 r.¹⁸

Po otrzymaniu podania kandydata o dopuszczenie do egzaminu izba egzaminacyjna sprawdza, czy kandydat spełnia wszystkie przesłanki, o których mówi Ustawa (wykształcenie, doświadczenie pracy w sferze prawa etc.), i podejmuje jedną z dwóch decyzji:

- dopuszcza do złożenia egzaminu lub
- odmawia dopuszczenia do złożenia egzaminu.

Uchwała o odmowie dopuszczenia do egzaminu adwokackiego może być zażarzona do Naczelnej Komisji Kwalifikacyjno-Dyscyplinarnej Adwokatury Ukrainy lub do sądu w terminie 30 dni od jej doręczenia.

Egzamin adwokacki składa się z dwóch części: pisemnej i ustnej. W ramach części pisemnej kandydat powinien na podstawie konkretnych kazusów przygotować po jednym dokumencie procesowym z zakresu procedury cywilnej, karnej/wykroczeniowej, gospodarczej/administracyjnej oraz opinię prawną. Część ustna egzaminu obejmuje pytania z zakresu historii adwokatury, statusu prawnego adwokatury i wykonywania zawodu adwokata, zasad etyki adwokackiej, prawa konstytucyjnego, prawa cywilnego i procedury cywilnej, prawa karnego i procedury karnej, prawa gospodarczego i procedury gospodarczej, prawa pracy, prawa mieszkaniowego, prawa rodzinnego, prawa wykroczeń, prawa sądownictwa administracyjnego, prawa budżetowego, prawa podatkowego, prawa celnego, prawa ekologicznego, regulacji z zakresu Europejskiej Konwencji Praw Człowieka¹⁹.

Ustawa nie przewiduje możliwości zwolnienia z obowiązku złożenia egzaminu adwokackiego niektórych kategorii osób, tak jak jest to w przypadku regulacji polskich: sędziów, prokuratorów, notariuszy, profesorów prawa etc.²⁰, w związku z czym

18 Por. Z. Krzemiński, *Prawo o adwokaturze: komentarz*, Warszawa 1998, s. 143–144. Bardziej szczegółowo nt. zmian polskiej ustawy Prawo o adwokaturze w 2005 r. zob. A. Kosyło, *Dostęp do zawodu adwokata w prawie polskim, ukraińskim, białoruskim i rosyjskim*, Toruń 2012, s. 166–173.

19 Програма складення письмового іспиту, затверджена рішенням Ради адвокатів України від 21 вересня 2019 року No 113, https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2023-08-11-poryadki-71_64ef8e3b8be6c.pdf

20 Art. 66 ustawy z 26.05.1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 1982 r. nr 16 poz. 124 z późn. zm.).

złożenie egzaminu jest obowiązkiem, który dotyczy każdej osoby, która ma zamiar wykonywania zawodu adwokata.

STAŻ ADWOKACKI (APLIKACJA), INSTYTUCJA ASYSTENTA ADWOKATA

Po złożeniu egzaminu adwokackiego kandydat musi jeszcze odbyć staż u adwokata wskazanego przez regionalną radę adwokacką. Kierownikiem stażu może być adwokat, który wykonuje zawód adwokata przez okres co najmniej 5 lat. Staż trwa 6 miesięcy. Po jego zakończeniu staż jest oceniany przez radę adwokacką, która podejmuje jedną z dwóch decyzji:

1. o wydaniu osobie świadectwa o prawie wykonywania zawodu adwokata²¹ lub
2. o przedłużeniu stażu na okres od jednego do trzech miesięcy.

Staż adwokacki w świetle ukraińskiej ustawy o adwokaturze ma podobne zadania jak aplikacja adwokacka w prawie polskim. Zgodnie z definicją zawartą w Regulaminie odbywania stażu adwokackiego, staż adwokacki stanowi proces utrwalenia w praktyce wiedzy zawodowej oraz umiejętności otrzymanych przez kandydata, który zdał egzamin adwokacki, w trakcie teoretycznego przygotowania do samodzielnego wykonywania zawodu adwokata²².

Od wymogu odbycia stażu adwokackiego zwolnione są tylko osoby, które przez okres co najmniej jednego roku pracowały jako asystent adwokata²³. Asystentem adwokata może zostać absolwent wyższych studiów prawniczych. Relacje pomiędzy asystentem adwokata a adwokatem, biurem adwokackim lub zrzeszeniem adwokatów są oparte na stosunku pracy. Do zadań asystenta adwokata należy wykonywanie zadań powierzonych mu przez adwokata w sprawach prowadzonych przez adwokata z wyjątkiem tych, które należą do jego kompetencji procesowych. Do niedawna w Ukrainie przepisy niczego nie mówiły o szkoleniu dla asystentów adwokatów na kształt aplikacji adwokackiej w Polsce. Przyjęte było, że obowiązki asystenta adwokata określa jego patron lub kancelaria, w której jest zatrudniony. Od 2018 r. Rada Adwokatów Ukrainy zdecydowała, że zanim kandydat zostanie asystentem adwokata, powinien odbyć obowiązkowe szkolenie organizowane przez Wyższą Szkołę Adwokatury²⁴. Po dwóch latach pracy na stanowisku asystenta adwokata kandydat może przystąpić do egzaminu adwokackiego. Jak już wspomniałem, nie będzie go dotyczył obowiązek odbycia stażu adwokackiego.

21 Równoznaczne z polskim pojęciem „wpis na listę adwokatów”.

22 Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, - затверджено Рішенням Ради адвокатів України № 89 від 12.08.2023 року, https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/polozhennya/2023-08-12-polozhennya-89_64efb54e385fd.pdf

23 Asystent adwokata, w dosłownym tłumaczeniu z języka ukraińskiego – „pomocnik adwokata” (ukr. помічник адвоката).

24 Рішення Ради адвокатів України від 1.06.2018 р. No 81.

Asystentem adwokata może być także cudzoziemiec, którego pobyt na terytorium Ukrainy został zalegalizowany oraz który ma dostęp do rynku pracy w Ukrainie. Adwokat zagraniczny również może mieć asystenta adwokata, jednakże uprawnienia takiego asystenta są ograniczone wyłącznie do uprawnień adwokata zagranicznego, czyli nie mogą wykraczać poza czynności z zakresu prawa międzynarodowego lub prawa kraju pochodzenia adwokata zagranicznego²⁵.

NEGATYWNE PRZESŁANKI DOSTĘPU DO ZAWODU

Ustawa określiła negatywne przesłanki dostępu do zawodu, zgodnie z którymi adwokatem nie może być ten, kto:

- jest karany za popełnienie przestępstwa, za które skazano go na karę pozbawienia wolności,
- został ograniczony w zdolności cywilnoprawnej lub pozbawiony przez sąd zdolności cywilnoprawnej,
- został pozbawiony prawa wykonywania zawodu adwokata – w okresie dwóch lat od momentu podjęcia uchwały o wydaleniu z adwokatury,
- został usunięty z funkcji sędziego, prokuratora, śledczego, notariusza, ze służby państwowej lub samorządowej w związku z naruszeniem ślubowania lub popełnieniem czynu korupcyjnego – w okresie trzech lat od momentu takiego zwolnienia.

Ponadto adwokat nie może pracować w urzędach i sądach, pełnić służby wojskowej, wykonywać zawodu notariusza lub biegłego sądowego. W razie zatrudnienia na ww. stanowiskach adwokat powinien zawiesić wykonywanie zawodu adwokata.

III. WPIS NA LISTĘ ADWOKATÓW ZAGRANICZNYCH

W świetle regulacji rozdziału VIII Ustawy adwokat zagraniczny może wykonywać zawód na terytorium Ukrainy po wpisaniu go do Jednolitego Rejestru Adwokatów Ukrainy²⁶. W tym celu adwokat zagraniczny składa wniosek oraz odpowiednie dokumenty do właściwej ze względu na jego miejsce zamieszkania lub przebywania na terytorium Ukrainy regionalnej komisji kwalifikacyjno-dyscyplinarnej adwokatury.

Szczegółową listę dokumentów, które powinien złożyć adwokat zagraniczny, zatwierdza Rada Adwokatów Ukrainy. Lista wymaganych dokumentów oraz procedura zostały określone w Regulaminie w sprawie listy dokumentów oraz trybu wpisania

25 Положення про помічника адвоката, затверджено рішенням Ради адвокатів України від 25 вересня 2015 року No 113, зі змінами станом на 11–12 серпня 2023 року No 75, https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2023-08-11-polozhennya-75_64ef90e14d81f.pdf

26 Strona internetowa Jednolitego Rejestru Adwokatów Ukrainy (ukr. Єдиний реєстр адвокатів України): <https://erau.unba.org.ua>

adwokata zagranicznego na listę adwokatów Ukrainy, zatwierdzonym Uchwałą Rady Adwokatów Ukrainy z 1.06.2013 r., nr 15527 (dalej – Regulamin).

Dokumenty do regionalnej komisji adwokat zagraniczny powinien złożyć osobiście. Są to w szczególności:

1. wniosek o wpisanie do Jednolitego Rejestru Adwokatów Ukrainy;
2. kopia dokumentu potwierdzającego tożsamość osoby, oryginał powinien być okazany do wglądu przedstawicielowi komisji;
3. kopia dokumentu potwierdzającego informację o zamieszkanu lub przebywaniu wnioskodawcy w Ukrainie (wiza, karta pobytu, stempel w paszporcie dla osób uprawnionych do wjazdu bez wymogu posiadania wizen, dokument potwierdzający status uchodźcy lub osoby pod ochroną);
4. dokument wystawiony przez właściwy organ kraju, w którym wnioskodawca ma prawo wykonywania zawodu adwokata, który w szczególności powinien zawierać następujące informacje:
 - data decyzji oraz organ, który wydał zezwolenie na wykonywanie zawodu adwokata;
 - kategorie spraw, które wnioskodawca może prowadzić (w sytuacji, jeżeli w kraju pochodzenia obowiązują tego typu ograniczenia; jeżeli takich ograniczeń nie ma, to w dokumencie powinna być o tym informacja);
 - zezwolenie na reprezentowanie klientów przed sądem kraju pochodzenia (w sytuacji, jeżeli istnieją ograniczenia; jeżeli takich ograniczeń nie ma, to w dokumencie powinna być o tym informacja);
 - informacje co do prawa adwokata do występowania przed najwyższym sądem kraju pochodzenia (w przypadku, jeżeli w tym państwie istnieją ograniczenia; jeżeli takich ograniczeń nie ma, to informacja o tym powinna być zawarta w danym dokumencie).Dany dokument jest ważny przez okres trzech miesięcy od momentu jego wystawienia;
5. dokument potwierdzający, że w momencie złożenia wniosku do komisji wnioskodawca wykonuje zawód adwokata w kraju pochodzenia;
6. dokument zawierający informację na temat odpowiedzialności dyscyplinarnej wnioskodawcy w okresie wykonywania zawodu adwokata oraz o statusie orzeczonych kar (aktywne czy przedawnione) w kraju pochodzenia;
7. zaświadczenie Rady Adwokatów Ukrainy o braku informacji o tym, że wnioskodawca w okresie ostatnich dwóch lat był wykreślony z Jednolitego

27 Положення про перелік документів та порядок включення адвоката іноземної держави до Єдиного реєстру адвокатів України, - затверджено рішенням Ради адвокатів України від 01 червня 2013 року No155 <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/2013.06.01-polozhennya-155.pdf>
Dokument dostępny też w wersji angielskiej pod adresem: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/3-regulation-on-the-list-of-documents.pdf>

Rejestru Adwokatów Ukrainy lub co do niego zapadała decyzja o pozbawieniu prawa wykonywania zawodu adwokata;

8. potwierdzenie uiszczenia jednorazowej opłaty na rachunek odpowiedniej komisji za rozpoznanie wniosku.

Powyższe dokumenty powinny być legalizowane, jeżeli inaczej nie stanowią umowy międzynarodowe Ukrainy. Jednakże w przypadku polskich dokumentów legalizacja nie jest wymagana, ponieważ Polska i Ukraina są stronami Konwencji znoszącej wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych z 1961 r.²⁸ Zgodnie z tą Konwencją wymagane jest jedynie *apostille*. Natomiast polski dokument urzędowy nie będzie wymagał *apostille* w celu jego przedłożenia w postępowaniu przed organami w Ukrainie. Wynika to z treści art. 15 Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych z 24.05.1993 r.²⁹

Dokumenty sporządzone w innym języku aniżeli ukraiński powinny być przetłumaczone urzędowo na ukraiński. W Ukrainie nie ma zawodu tłumacza przysięgłego, dlatego tłumaczeniem urzędowym jest dokument przetłumaczony przez osobę posiadającą dyplom tłumacza. Podpis takiego tłumacza pod tłumaczeniem powinien być notarialnie poświadczony przez notariusza ukraińskiego³⁰.

Wniosek o wpisanie do Jednolitego Rejestru Adwokatów Ukrainy powinien być sporządzony na odpowiednim formularzu. Niezachowanie wymaganej formy będzie skutkowało odrzuceniem wniosku. W tym zakresie istnieje odpowiednie orzecznictwo sądów ukraińskich. Na przykład Okręgowy Sąd Administracyjny miasta Kijowa w swoim orzeczeniu z 21.12.2017 r. oddalił powództwo adwokata zagranicznego, który zaskarżył uchwałę regionalnej komisji kwalifikacyjno-dyscyplinarnej adwokatury. Powodem oddalenia powództwa było to, że adwokat złożył wniosek do komisji w nieodpowiedniej formie, mimo że określona forma w momencie złożenia wniosku była obligatoryjna w świetle przepisów prawa³¹.

We wniosku o wpisanie do Jednolitego Rejestru Adwokatów Ukrainy adwokat zagraniczny powinien podać dane adwokata ukraińskiego, z którym współpracuje. Adwokat zagraniczny składa oświadczenia o tym, że zapoznał się z:

- zasadami etyki adwokackiej w Ukrainie,
- zasadami odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokata w Ukrainie,

28 Konwencja znosząca wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych z 5.10.1961 r. (Dz.U. z 2005 r. nr 112 poz. 938).

29 Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych sporządzona w Kijowie 24.05.1993 r. (Dz.U. z 1994 r. nr 96 poz. 465).

30 Zob. Rozdział 8 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości Ukrainy nr 296/5 z 22.02.2012 r. w sprawie uchwalenia trybu dokonywania czynności notarialnych przez notariuszy Ukrainy. Wersja ukraińska: Наказ Міністерства юстиції України № 296/5 від 22.02.2012 р. «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text>

31 Рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 21 грудня 2017 року, справа No 826/10972/17, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/71347766>

- ukraińską ustawą o adwokaturze i wykonywaniu zawodu adwokata.

Jednorazowa opłata za rozpoznanie wniosku adwokata zagranicznego stanowi równowartość opłaty za egzamin adwokacki³². Zgodnie z Uchwałą Rady Adwokatów Ukrainy nr 5 z 3.02.2017 r. opłata za egzamin adwokacki stanowi 3 minimum egzystencjalne³³, czyli 8052 UAH, co stanowi 942 PLN. Wysokość tej opłaty dla adwokatów zagranicznych została znacznie obniżona w 2017 r. Przed tym stanowiła 10 płac minimalnych, czyli w obecnych realiach około 7845,50 PLN³⁴.

Adwokat zagraniczny wpisany do Jednolitego Rejestru Adwokatów Ukrainy powinien każdego roku³⁵ składać do regionalnej komisji kwalifikacyjno-dyscyplinarnej aktualne dokumenty potwierdzające jego status adwokata w kraju pochodzenia oraz uiszczenie rocznej składki na rzecz samorządu zawodowego adwokatów. Są to praktycznie te same dokumenty, które są wymagane w przypadku wpisania do Jednolitego Rejestru Adwokatów Ukrainy. W razie niezłożenia aktualnych dokumentów dane adwokata mogą być usunięte z Rejestru.

Uchwała o dokonaniu wpisu lub odmowie wpisu adwokata zagranicznego do Jednolitego Rejestru Adwokatów Ukrainy powinna być podjęta przez izbę egzaminacyjną komisji kwalifikacyjno-dyscyplinarnej adwokatury w terminie dziesięciu dni od momentu złożenia wniosku.

Kopia uchwały regionalnej komisji kwalifikacyjno-dyscyplinarnej jest wysyłana w terminie trzech dni do: wnioskodawcy; właściwej rady adwokatów regionu; odpowiedniej zagranicznej izby adwokackiej lub innego organu, który nadał status adwokata wnioskodawcy.

Rada adwokatów regionu wpisuje adwokata do Jednolitego Rejestru Adwokatów Ukrainy nie później aniżeli w następnym dniu po otrzymaniu uchwały komisji.

Zarówno Ustawa, jak i Regulamin wymieniają przesłanki, które stanowią przeszkodę wpisania adwokata zagranicznego do Jednolitego Rejestru Adwokatów Ukrainy. W szczególności adwokat zagraniczny nie może być wpisany do Rejestru, jeżeli:

1. w okresie dwóch ostatnich lat była podejmowana uchwała komisji kwalifikacyjno-dyscyplinarnej adwokatury o wykreśleniu danych adwokata zagranicznego z Rejestru;

32 Рішення Ради адвокатів України No 156 від 1.06.2013 р. «Про встановлення для адвокатів іноземних держав розміру одноразового внеску на організаційно-технічне забезпечення», <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2013.06.01-rishennya-156.pdf> зі змінами внесеними рішенням Ради адвокатів України No 4 від «03» лютого 2017 року «Про сплату щорічного внеску на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування у 2017 році», https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2017-02-03-r-shennya-rau-4_58adad12ca61d.pdf

33 Рішення Ради адвокатів України No 5 від 03 лютого 2017 року «Про встановлення плати за складання кваліфікаційного іспиту», https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2017-02-03-r-shennya-rau-5_58adad78088cd.pdf

34 Zgodnie z ukraińską ustawą budżetową na rok 2023 płaca minimalna stanowi 6700 UAH, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20/print>

35 W terminie 15 dni od momentu upływu roku od wpisania go do Rejestru.

2. w okresie dwóch ostatnich lat była podejmowana uchwała komisji kwalifikacyjno-dyscyplinarnej adwokatury o wydaleniu z adwokatury;
3. adwokat nie złożył wymaganych dokumentów lub złożył niewłaściwe dokumenty.

Uchwała o odmowie dokonania wpisu do Jednolitego Rejestru Adwokatów Ukrainy może być zaskarżona do Naczelnej Komisji Kwalifikacyjno-Dyscyplinarnej Adwokatury lub do sądu w terminie 30 dni.

IV. STATUS ADWOKATA ZAGRANICZNEGO I FORMY WYKONYWANIA ZAWODU

Zgodnie z ust. 6 art. 59 ustawy o adwokaturze i zawodzie adwokata, podczas wykonywania przez adwokata zagranicznego zawodu adwokata na terytorium Ukrainy przysługują mu zawodowe prawa i obowiązki adwokata, gwarancje i formy wykonywania zawodu adwokata zgodnie z tą ustawą. Należy zwrócić uwagę na to, że Ustawa nie precyzuje, w jakim zakresie adwokat zagraniczny może świadczyć pomoc prawną na terytorium Ukrainy. Z powyższego zapisu raczej miałyby wynikać, że w takim samym zakresie, co i adwokaci ukraińscy. Jednakże wspomniany Regulamin wprowadza wobec adwokatów zagranicznych pewne ograniczenia w tej kwestii. Zgodnie z pkt. 4.1. Regulaminu adwokat zagraniczny może świadczyć usługi prawne na terytorium Ukrainy wyłącznie z zakresu prawa międzynarodowego oraz prawa kraju pochodzenia. Jednocześnie, w tym samym punkcie Regulamin mówi o tym, że adwokat zagraniczny może reprezentować klientów przed sądami ukraińskimi wszystkich instancji, współdziałając z adwokatem ukraińskim na podstawie odpowiedniej umowy.

Mimo to możliwość reprezentowania klientów przed sądami, chociaż i we współpracy z adwokatem ukraińskim, wskazuje na znacznie szerszy zakres świadczenia pomocy prawnej przez adwokata zagranicznego w Ukrainie, aniżeli jest to w przypadku regulacji polskich, które ograniczają uprawnienia adwokata zagranicznego spoza UE wyłącznie do możliwości reprezentowania podmiotów z kraju jego pochodzenia – w ramach transgranicznej usługi prawnej, lub do świadczenia usług z zakresu prawa kraju pochodzenia lub prawa międzynarodowego – w ramach stałej praktyki³⁶.

Adwokat zagraniczny podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej zgodnie z ukraińską ustawą o adwokaturze. Jednakże kary dyscyplinarne w stosunku do adwokata zagranicznego zostały ograniczone tylko do dwóch rodzajów: 1) pouczenie lub

36 Zob. art. 18 (w zakresie wykonywania przez prawnika spoza UE stałej praktyki na terytorium Polski) oraz art. 42 (w zakresie świadczenia przez prawnika spoza UE usługi transgranicznej) ustawy z 5.07.2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2002 r. nr 126 poz. 1069; t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 823); dodatkowo zob.: Z. Klatka, *Reprezentowanie klienta przez prawnika zagranicznego w postępowaniu przed sądami i innymi organami władzy publicznej (umowa o współdziałanie z radcą prawnym lub adwokatem)*, „Radca Prawny” 2004/5, s. 115–126; K. Kłaczyńska, M. Kłaczyński, *Świadczenie przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Polsce. Komentarz*, Warszawa 2004

2) wykreślenie z Rejestru. Wobec adwokata ukraińskiego ponadto może być orzeczona kara zawieszenia wykonywania zawodu na okres od 1 miesiąca do 1 roku³⁷.

W przypadku orzeczenia wobec adwokata zagranicznego kary dyscyplinarnej regionalna komisja kwalifikacyjno-dyscyplinarna w terminie 1 miesiąca od momentu uprawomocnienia się uchwały zawiadamia o tym odpowiedni organ samorządu zawodowego adwokatów w kraju pochodzenia lub inny organ, który przyznał mu status adwokata.

Zgodnie z pkt. 4.6. Regulaminu, podczas wykonywania przez adwokata zagranicznego zawodu adwokata na terytorium Ukrainy przysługują mu zawodowe prawa i obowiązki adwokata, gwarancje i formy wykonywania zawodu adwokata zgodnie z ustawą oraz decyzjami organów samorządu zawodowego adwokatów Ukrainy. Adwokat zagraniczny może zwracać się do organów samorządu zawodowego adwokatów Ukrainy w celu ochrony jego zawodowych praw i obowiązków oraz uczestniczyć w szkoleniach zawodowych organizowanych przez organy adwokatury Ukrainy.

Adwokat zagraniczny jest zobowiązany do uiszczania składek na rzecz samorządu zawodowego adwokatów. Pierwszą składkę uiszcza w terminie trzech dni od momentu wpisania go do Rejestru. Każdą następną – do 20 stycznia każdego roku.

Jednorazowa opłata za rozpoznanie wniosku adwokata zagranicznego stanowi równowartość opłaty za egzamin adwokacki³⁸. Zgodnie z Uchwałą Rady Adwokatów Ukrainy nr 5 z 3.02.2017 r. opłata za egzamin adwokacki stanowi 3 minimum egzystencjalne³⁹, czyli 8052 UAH, co stanowi 942 PLN. Wysokość tej opłaty dla adwokatów zagranicznych została znacznie obniżona w 2017 r. Przed tym stanowiła 10 płac minimalnych, czyli w obecnych realiach około 7845,50 PLN.

Zgodnie z Uchwałą Rady Adwokatów Ukrainy z 1.06.2013 r. nr 157 w sprawie ustalenia wysokości rocznej składki dla potrzeb samorządu zawodowego dla

37 Por. В. С. Гончаренко, *Особливості дисциплінарної відповідальності адвоката іноземної держави в Україні*, „Вісник кримінального судочинства” 2017/2, s. 165–172.

38 Рішення Ради адвокатів України No 156 від 1.06.2013 р. «Про встановлення для адвокатів іноземних держав розміру одноразового внеску на організаційно-технічне забезпечення»,

<https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2013.06.01-rishennya-156.pdf> зі змінами внесеними рішенням Ради адвокатів України No 4 від «03» лютого 2017 року «Про сплату щорічного внеску на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування у 2017 році»,

https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2017-02-03-r-shennya-rau-4_58adad12ca61d.pdf

39 Рішення Ради адвокатів України No 5 від 03 лютого 2017 року «Про встановлення плати за складання кваліфікаційного іспиту», https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2017-02-03-r-shennya-rau-5_58adad78088cd.pdf

adwokatów zagranicznych (ze zm. z 3.04.2017 r.)⁴⁰ – roczna składka dla adwokata zagranicznego stanowi tyle samo, co składka dla adwokata ukraińskiego⁴¹, czyli jedno minimum egzystencjalne – 2684 UAH, równowartość 314,30 PLN. Podobnie, jak w przypadku opłaty dla adwokatów zagranicznych za wpis do Rejestru, wysokość składki rocznej dla adwokatów zagranicznych została znacznie zmniejszona w 2017 r. Przed tym stanowiła 20 płac minimalnych, czyli 134000 UAH, czyli 15691,40 PLN⁴². Tak duża dysproporcja pomiędzy składką dla adwokata ukraińskiego a adwokata zagranicznego była powodem zaskarżenia do sądów. Jednakże powództwa zostały oddalone. Sądy w swoich orzeczeniach stwierdziły, że Rada Adwokatów Ukrainy zgodnie z Ustawą jest organem uprawnionym do określania zasad funkcjonowania adwokatury i posiada swobodę w określaniu wysokości składek na rzecz samorządu zawodowego adwokatów⁴³.

Formy wykonywania zawodu przez adwokatów w prawie ukraińskim nieco się różnią od form przewidzianych w prawie polskim i są bardziej złożone. Ukraińska ustawa o adwokaturze i zawodzie adwokata w tym zakresie nie odwołuje się do form przewidzianych w prawie spółek handlowych, ale określa nowe formy, które są właściwe wyłącznie dla wykonywania zawodu adwokata. Oprócz indywidualnego wykonywania zawodu są to biuro adwokackie oraz zrzeszenie adwokackie⁴⁴.

W przypadku indywidualnego wykonywania zawodu adwokat uważany jest za osobę samozatrudnioną i świadczy pomoc prawną jako osoba fizyczna. Z kolei założycielem biura adwokackiego może być tylko jeden adwokat. Biuro posiada osobowość prawną i odpowiednio to biuro występuje jako strona umowy z klientem. Podobnie

40 Рішення Ради адвокатів України No 156 від 01.06.2013 р. «Про встановлення для адвокатів іноземних держав розміру одноразового внеску на організаційно-технічне забезпечення»

<https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2013.06.01-rishennya-156.pdf> зі змінами внесеними рішенням Ради адвокатів України No 4 від «03» лютого 2017 року «Про сплату щорічного внеску на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування у 2017 році»

https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2017-02-03-r-shennya-rau-4_58adad12ca61d.pdf

41 Рішення Ради адвокатів України No 135 від 16–17 листопада 2022 р. «Про сплату щорічного внеску на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування на 2023 та 2024 роки»,

https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2022-11-16-r-shennya-rau-135_6389bb1d3e0b3.pdf

42 Рішення Ради адвокатів України від 01 червня 2013 року № 157 «Про встановлення для адвокатів іноземних держав щорічного внеску на адвокатське самоврядування»,

<https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2013.06.01-rishennya-157.pdf>

43 Адвокат zagraniczny zaskarżył Uchwałę Rady Adwokatów Ukrainy z 1.06.2013 r. Nr 156 w części ustanowienia dla adwokatów zagranicznych opłaty za rozpoznanie wniosku o wpis do Rejestru Adwokatów Ukrainy oraz rocznej składki. Naczelný Sąd Administracyjný Ukrainy w swoim orzeczeniu z 10.07.2014 r. oddalił powództwo w całości (Uchwała Вищого адміністративного суду України від 10 липня 2014 р. Справа № К/800/21425/14 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/39906986>). Dodatkowo zob.: postanowienie Sądu Najwyższego z 22.06.2023 r., sygn. akt: 640/28126/20 (Постанова Верховного Суду від 22 червня 2023 р. № справи 640/28126/20, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111724832>).

44 W języku ukraińskim „адвокатське об'єднання” można też przetłumaczyć jako „zespół adwokacki”, chociaż tłumaczenie „zrzeszenie adwokatów” wydaje się bardziej odpowiednie, bardziej dosłowne.

jest i w przypadku zrzeczenia adwokatów: również posiada ono osobowość prawną i to właśnie zrzeczenie występuje jako strona umowy. Podstawowa różnica pomiędzy biurem adwokackim a zrzeczeniem jest taka, że założycielem (właścicielem) biura adwokackiego może być tylko jeden adwokat, natomiast zrzeczenia adwokatów – kilku adwokatów. Biuro adwokackie oraz zrzeczenie adwokatów mogą zlecać prowadzenie spraw innym adwokatom, którzy nie są ich założycielami (wspólnikami) na podstawie umów cywilnoprawnych.

Zgodnie z art. 59 ustawy o adwokaturze i zawodzie adwokata, adwokat zagraniczny może wykonywać zawód w jednej z trzech wymienionych powyżej form. Członkiem zrzeczenia adwokackiego może zostać wyłącznie adwokat. Rada Adwokacka Ukrainy w swoich wytycznych 3.07.2021 r. podkreśliła, że adwokat zagraniczny może być członkiem zrzeczenia adwokatów wyłącznie po wpisaniu go do Jednolitego Rejestru Adwokatów Ukrainy⁴⁵.

V. PODSUMOWANIE

Aktualne regulacje prawa ukraińskiego stwarzają możliwości dla prawników zagranicznych wykonywania zawodu adwokata na terytorium Ukrainy. Od momentu zniesienia wymogu posiadania ukraińskiego obywatelstwa jako jednej z przesłanek dostępu do zawodu adwokata prawnicy zagraniczni mogą ubiegać się o wpis na listę adwokatów według tych samych kryteriów co obywatele Ukrainy. W tym celu prawnik zagraniczny powinien przeprowadzić nostryfikację dyplomu uzyskanego za granicą (chyba że umowa międzynarodowa stanowi inaczej), wykazać posiadanie co najmniej dwuletniego doświadczenia pracy w zawodzie prawniczym, złożyć egzamin adwokacki i odbyć sześciomiesięczny staż adwokacki lub wykonywać zawód asystenta adwokackiego przez okres co najmniej jednego roku. W tym przypadku prawnik zagraniczny integruje się z adwokaturą Ukrainy i otrzymuje status adwokata ukraińskiego.

Ponadto istnieje możliwość wykonywania zawodu adwokata na podstawie uprawnień uzyskanych w innym państwie. W tym celu adwokat zagraniczny składa odpowiedni wniosek do regionalnej komisji kwalifikacyjno-dyscyplinarnej adwokatury o wpisanie go do Jednolitego Rejestru Adwokatów Ukrainy. Jednakże uprawnienia takiego adwokata zagranicznego będą ograniczone wyłącznie do świadczenia pomocy prawnej z zakresu prawa międzynarodowego oraz prawa kraju pochodzenia. Adwokat zagraniczny powinien współpracować z adwokatem ukraińskim na podstawie odpowiedniej umowy i w ramach takiej współpracy może reprezentować klientów przed sądami ukraińskimi wszystkich instancji.

⁴⁵ Роз'яснення щодо можливості адвоката іноземної держави бути учасником (засновником) адвокатських об'єднань в Україні, - затверджено рішенням Ради адвокатів України 03.07.2021 № 54, <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr054871-21#n10>

dr Andrij Kosyło

*Adwokat wykonujący zawód adwokata w Polsce i w Ukrainie, adiunkt na Uniwersytecie Warszawskim.
Advocate practicing in Poland and in Ukraine, assistant professor at the University of Warsaw.
e-mail: a.kosylo@uw.edu.pl*

ABSTRACT

Keywords: *foreign lawyer, Ukrainian law, Ukraine, access to the profession of advocate, legal services market*

Access for foreign lawyers to practice as advocates in Ukraine

The article provides an analysis of Ukrainian law regarding the access of foreign lawyers to the legal services market in Ukraine. The article presents two options for a foreign lawyer to practice as an advocate in Ukraine. The first option is to join the Ukrainian bar by passing the bar exam. The second option is based on the professional title obtained in another country. The article discusses possible limitations on practicing the profession based on a foreign professional title, particularly the fact that a foreign advocate may provide legal services only in the field of their home country's law or international law. However, this does not exclude the possibility of appearing before Ukrainian courts in cooperation with a Ukrainian advocate.

Bibliografia załącznikowa

- Klatka Zenon**, *Reprezentowanie klienta przez prawnika zagranicznego w postępowaniu przed sądami i innymi organami władzy publicznej (umowa o współdziałanie z radcą prawnym lub adwokatem)*, „Radca Prawny” 2004/5
- Kłaczyńska Katarzyna, Kłaczyński Michał**, *Świadczenie przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Polsce. Komentarz*, Warszawa 2004
- Kosyło Andrij**, *Nowa ustawa o adwokaturze na Ukrainie*, „Palestra” 2013/1–2
- Kosyło Andrij**, *Reforma wymiaru sprawiedliwości (w:) Przemiany na Ukrainie po Euromajdanie*, red. L. Hurska-Kowalczyk i S. E. Serwońska, Szczecin 2017
- Krzemiński Zdzisław**, *Prawo o adwokaturze: komentarz*, Warszawa 1998
- Гончаренко В. С.**, *Особливості дисциплінарної відповідальності адвоката іноземної держави в Україні*, „Вісник кримінального судочинства” 2017/2

Гончаренко В. С., *Членство України в СОТ як міжнародноправова передумова здійснення професійної діяльності іноземними адвокатами на її території*, „Вісник кримінального судочинства” 2016/2
Науково-практичний коментар до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» / за заг. ред. Є. Л. Стрельцова; Нац. акад. прав. наук України, Півден. регіон. наук. центр., Одеса 2014